

Kennsluleiðbeiningar

„Örugg í skólanum“

Kaflinn „Örugg í skólanum“ styður við annað námsefni á vefnum „Ég veit“; sem fjallar um ofbeldi, kynferðislegt ofbeldi og hvernig við getum skapað öruggt og gott umhverfi í bekknum og skólanum.

„Örugg í skólanum“ fjallar um birtingarmyndir alvarlegs og stigmagnandi eineltis og útilokunar og viðhorf þeirra sem telja sig ekki gerendur í eineltismálum en taka þó þátt bæði beint og óbeint.

Það er mælt með því að vinnan sé kennarastýrð, hvort sem er í öllum bekknum eða í minni hópum.

Öllu efni fylgir upplestur og myndastuðningur.

Áður en þú byrjar – góð ráð.

Aðstæður í nemendahópnum

Farðu yfir allt efnið áður en þú notar það í kennslu, gjarnan með samkennara. Kortleggðu þinn nemendahóp og hugleiddu hvort einhver þemu henti þeim sérstaklega vel, eða séu líkleg til að verða þeim erfið.

Eftirfylgni

Gefðu þér nægan tíma með nemendum og vertu vakandi fyrir hugsanlegri þörf á eftirfylgni. Sjáðu til þess að vera til staðar ef nemendur hafa þörf fyrir að spyrja spurninga eða ræða málin eftir að kennslu lýkur.

Leitaðu gjarnan ráða hjá skólahjúkrunarfræðingi eða öðru fagfólki áður en þú byrjar að kenna efnið og sjáðu til þess að nemendur viti hvar og hvenær þeir geta rætt við skólahjúkrunarfræðing eða annað aðgengilegt fagfólk.

Upplýsingar til aðstandenda

Það er gott að upplýsa aðstandendur um efnið sem verið er að fjalla um í bekknum.

[Sjá upplýsingar fyrir aðstandendur um vefinn „Ég veit“:](#)

Hefur þú áhyggjur af barni?

Ef þú hefur áhyggjur af barni þá getur þú aflað þér meiri upplýsinga með því að lesa hvað hægt er að gera [hér](#).

Skólinn er skyldugur til að fylgjast með nemendum og grípa inn í þegar brotið er á nemendum, til dæmis með einelti, ofbeldi, mismunun eða áreitni. Ef skólinn hefur gert allt sem hægt er að gera innan skólans getur hann leitað til Landsteymis sem starfar á vegum Mennta- og barnamálaráðuneytis. Landsteymið byggir á grunni farsældarlaga og þeirri sýn að kerfin eigi að sameinast um að barn fái þann stuðning sem þarf hverju sinni. Hvatt skal til og veittur stuðningur til þess að mál barns sé unnið á grundvelli þeirra laga og þjónusta sé samþætt þvert á kerfi.

Um kennsluferlið:

Í þessum hluta eru eftirfarandi þættir:

1. Hlustaðu á söguna „Ekki ég“

„Ekki ég“ er smásaga eftir Hörpu Jónsdóttur. Sagan er lesin upp. Sögumaður er stúlka sem telur sig ekki eiga neina sök á einelti og kynferðislegu ofbeldi sem hún lýsir. Sagan fjallar meðal annars um hvernig börn geta dregist inn í einelti og ofbeldi, án þess að ætla það, og hvernig við forðumst stundum að horfast í augu við eigin gerðir og ábyrgð.

2. Tölum saman

Umræðusurningar sem geta verið grunnur að sameiginlegri ígrundun nemendahópsins þegar börnin hafa hlustað á söguna. „Tölum saman“ inniheldur eftirfarandi spurningar sem geta hjálpað nemendahópum að hugleiða söguna, ræða hana og skilja efni hennar:

- Um hvað fjallar sagan?
- Við hvern eða hverja gæti barnið sem segir söguna verið að tala?
- Barnið telur upp það sem það gerði ekki. En hvað gerði barnið í raun og veru?
- Hvers vegna er barnið svona upptekið af því að telja upp það sem því finnst það ekki hafa gert?
- Hvernig heldur þú að barninu sem segir söguna líði?
- Hvernig heldur þú að Maríu líði?

- Ber barnið sem segir söguna ábyrgð á eineltinu? Hvers vegna/hvers vegna ekki?
- Barnið segir að það borgi sig að gera það sem Sara segir. Hvað á barnið við með því?
- Hefðu einhverjir fullorðnir átt að grípa inn í einhverja af atburðunum sem barnið lýsir? Hvernig þá?
- Hefðu jafnaldrar getað gripið inn í einhverja af atburðunum? Hvernig þá?
- Hefur barnið brotið lög?
- Er í lagi að setja myndefni á netið án leyfis? En að deila áfram myndum og myndböndum eins og því sem talað er um í sögunni?
- Hvernig haldið þið að þeim líði sem finnst þau vera alein og út undan í skólanum?
- Er munur á að upplifa sig út undan í skólanum eða utan skólans? Hvers vegna/hvers vegna ekki?
- Getum við minnkað líkurnar á því að einhver verði fyrir einelti í bekknum? Hvernig þá?
- Hvar getum við leitað okkur hjálpar?
- Hvað geta kennarar og starfsfólk skóla gert til að koma í veg fyrir einelti?
- Hvað geta foreldrar og aðrir aðstandendur gert til að koma í veg fyrir einelti?

3. Hlustaðu á samtal fagfólks

Samtal þar sem sérfræðingar útskýra hvað einelti er, hvernig það er að verða fyrir einelti og hverjar afleiðingar þess geta verið. Samtalið skýrir nánar efni sögunnar en varpar líka ljósi á fleiri hliðar eineltis ásamt því að útskýra mögulegar lausnir og aðgerðir gegn einelti.

4. Tölum saman

Umræðusurningar sem geta verið grunnur að sameiginlegri ígrundun nemendahópsins þegar börnin hafa hlustað á samtal sérfræðinganna. „Tölum saman“ inniheldur eftirfarandi spurningar sem geta hjálpað nemendahópnum að hugleiða samtalið, ræða það og skilja:

- Nú höfum við hlustað á samtal sem útskýrir hvað einelti er. Hvað munið þið úr samtalinu?
- Í samtalinu kom fram að maður getur stundum tekið þátt í einelti án þess að átta sig á því. Hvað haldið þið að sérfræðingarnir eigi við?
- Hvernig er hægt að útiloka einhvern eða leggja einhvern í einelti, án þess að vita af því?

- Hvers vegna getur verið erfitt að segja frá þegar þú verður vitni að einelti?
- Hvaða áhrif gæti það haft á fórnarlamb eineltis ef aðrir í bekknum stíga fram og segja að einelti sé ekki í lagi?
- Einelti getur orðið til þess að nemendum finnst þeir ekki vera öruggir í skólanum. Hvað getum við gert svo allir geti fundið fyrir öryggi og liðið vel?

Íhugið:

- Hvað getur bekkurinn sem heild gert?
- Hvað getur hver nemandi gert?
- Hvað getur nemendaráðið gert?
- Hvað geta hinir fullorðnu í skólanum gert?
- Hvað geta hinir fullorðnu heima gert?

5. Hver er besti vinur þinn?

Myndskeið úr seríu norska sjónvarpsins „Lík mér“. Atriðið fjallar um Odu sem er útilokuð í rútuferð á leið í skólabúðir. Í atriðinu er fjallað um útilokun og hversu erfitt það getur verið að standa með öðrum.

6. Tölum saman

Umræðusurningar sem geta verið grunnur að sameiginlegri ígrundun nemendahópsins þegar börnin hafa horft á myndskeiðið úr „Lík mér: Hver er besti vinur þinn?“ „Tölum saman“ inniheldur eftirfarandi spurningar:

- Hvað gerðist í þessum þætti?
- Hvernig koma stelpurnar fram við Odu?
- Hvernig haldið þið að Odu líði þegar hún fær ekki að sitja með hinum?
- Af hverju haldið þið að stelpan sem var með Odu setjist ekki líka fremst í strætó inn með henni?
- Hvað gætu hinir hafa gert í staðinn þegar Oda vildi sitja hjá þeim?
- Hvernig haldið þið að þeim líði sem fær ekki að vera með?
- Er í lagi að bjóða öllum nema einum? Hvers vegna, hvers vegna ekki?
- Hefði Oda átt að segja kennaranum sínum hvað gerðist? Hvað gæti kennarinn gert?
- Hvað er hægt að gera þegar fullorðin manneskja hlustar ekki á það sem þú segir?

7. Láttu þér standa á sama

Myndskeið úr seríu norska sjónvarpsins „Lík mér“. Í atriðinu eru Oda og hinar stelpurnar í bekknum hjá skólahjúkrunarfræðingi til að tala um samskipti þeirra í bekknum. Oda er vonsvikin því stelpurnar segja ekki satt þegar þær lýsa hegðun sinni. Myndskeiðið fjallar meðal annars um að börn geti vitað mikið um hvernig þau ættu að koma fram við aðra, þó að þau fari ekki endilega eftir því í raun.

8. Tölum saman

Umræðuspurningar sem geta verið grunnur að sameiginlegri ígrundun nemendahópsins þegar börnin hafa horft á myndskeiðið úr „Lík mér: Láttu þér standa á sama“. „Tölum saman“ inniheldur eftirfarandi spurningar:

- Hvers vegna bauð skólahjúkrunarfræðingurinn stelpunum að koma og ræða málin?
- Hvað á Oda við þegar hún segir að stelpurnar ljúgi?
- Hvernig haldið þið að Odu líði þegar hún hlustar á stelpurnar?
- Hvers vegna getur verið erfitt að mótmæla þegar einhver vill útiloka einhvern annan?
- Hvað getum við gert svo enginn nemandi í bekknum sé útilokaður úr hópnum?
- Hvað getur skólinn og þeir fullorðnu gert til að skapa öruggt umhverfi í bekknum okkar?

9. Verkefnablað nemenda

Verkefnablað til útprentunar með verkefnum fyrir nemendur. Mælt er með því að kennarinn prenti út eitt blað fyrir hvern nemanda. Verkefnablaðið getur hentað sem samantekt, þar sem nemendur fá tíma til að vinna áfram úr efni þemans. Hlustaðu gjarnan á hugsanleg samtöl nemenda á meðan þeir vinna verkefni.

10. Verkefnahugmyndir fyrir kennara

Verkefnahugmyndir til útprentunar sem þú sem kennari getur notað með nemendum. Verkefni eru hugsuð sem tillaga að lokaverkefni þemans, þar sem nemendurnir fá tækifæri til að taka þátt.

11. Aukaefni

Undir aukaefni neðst á síðunni er hlekkur á kennsluefni sem kallast „Að líða vel saman“. Kennsluefnið er á vefnum *Ég veit* fyrir 1.–4. bekk en er mjög vel hægt að nýta fyrir 5.–7. bekk fyrir þau sem vilja vinna meira með það hvernig er hægt að skapa gott skólaumhverfi, fjalla um hvaða réttindi börn hafa og hvernig við getum sagt frá og leyst mál ef upp koma erfiðleikar og rifrildi. Það kennsluefni inniheldur meðal annars kennsluleiðbeiningar til að vinna með .

Auk þess eru undir aukaefni tveir þættir úr norsku seríunni „Lík mér“. Í þáttunum er fjallað um Erik og klíku sem hann er að eiga við. Þættirnir fjalla um hópþrýsting, slagsmál og einelti og geta hentað vel ef kennarar vilja kafa dýpra í efnið. Þættirnir kallast *Stríð og Hjálp*.